

Н. В. Мединська,
к. е. н., доцент, в. о. завідувача кафедри земельного кадастру,
Національний університет біоресурсів та природокоористування України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-2573-0205

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.4.48

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

N. Medynska,
PhD in Economics, Associate Professor, Acting manager of the Department
of Land Cadastre, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

TRANSFORMATION OF ENVIRONMENTAL TAXATION IN THE CONTEXT OF INVESTMENT SUPPORT FOR THE MODERNIZATION OF ENVIRONMENTAL INFRASTRUCTURE

У статті обґрунтовується необхідність трансформації екологічного оподаткування в Україні з огляду на глобальні тренди боротьби з кліматичними змінами та потребу в нарощенні інвестиційного забезпечення модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури. Встановлено, що система адміністрування екологічного податку відіграє вирішальну роль у регулюванні процесів здійснення викидів та скидів шкідливих речовин, а також розміщення відходів, що визначають темпи та масштаби забруднення навколишнього природного середовища і відповідно формують територіальний базис розвитку природно-ресурсного підприємництва, зокрема розвитку зеленого туризму та інших видів рекреаційної діяльності. Дослідження показали, що у 2002—2021 роках у динаміці номінальних надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України в цілому спостерігається висхідна тенденція внаслідок механічної індексації ставок екологічного оподаткування у зв'язку з інфляційно-девальваційними процесами, що не забезпечило реального збільшення надходжень цього фіскального інструменту до публічних бюджетів. Обґрунтовано, що в умовах децентралізації необхідно переглянути принципи міжбюджетного перерозподілу екологічного податку в сторону збільшення частки такого фіскального інструменту, яка буде акумулюватися у спеціальних фондах бюджетів місцевого самоврядування, що дасть можливість максимальною мірою наблизити цільову спрямованість використання екологічного податку до вирішення конкретних проблем охорони довкілля, зокрема модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури, на територіях, підпорядкованих відповідним територіальним громадам. Доведено, що екологічний податок матиме найвищий рівень результативності, коли буде доповнюватися комплексом стимулів для суб'єктів природоохоронного підприємництва та дорадницької діяльності, щоб вони надавали необхідну допомогу суб'єктам господарювання щодо імплементації передових іноземних практик екологізації природно-господарської діяльності, зокрема застосування технологій ґрунтозахисного землеробства, впровадження методів екологічного менеджменту, застосування аутсорсингових та реінжинірингових технологій утилізації вторинної сировини.

The article substantiates the need to transform environmental taxation in Ukraine, taking into account global trends in the fight against climate change and the need to increase investment support for the modernization of environmental infrastructure facilities. It is established that the system of environmental tax administration plays a crucial role in regulating the processes of emissions and discharges of harmful substances, as well as waste disposal, which determine the rate and scale of environmental pollution and, accordingly, form the territorial basis for the development of natural resource entrepreneurship, in particular the development of green tourism and other types of recreational activities. Studies have shown that in 2002—2021, the dynamics of nominal environmental tax revenues to the consolidated budget of Ukraine as a whole shows an upward trend due to mechanical indexation of environmental tax rates due to inflationary and devaluation processes, which did not provide a real increase in revenues of this fiscal instrument to public budgets. It is proved that in the context of decentralization, it is necessary to review the principles of inter-budget redistribution of environmental tax in the direction of increasing the share of this fiscal tool, which will be accumulated in special funds of local government budgets, which will make it possible to bring the target direction of using environmental tax as close as possible to solving specific problems of environmental protection, in particular,

the modernization of environmental infrastructure facilities in territories subordinate to the relevant territorial communities. It is proved that the environmental tax will have the highest level of effectiveness when it is supplemented with a set of incentives for environmental entrepreneurship and advisory activities, so that they provide the necessary assistance to business entities in implementing advanced foreign practices of greening natural and economic activities, in particular the use of soil protection farming technologies, the introduction of environmental management methods, the use of outsourcing and reengineering technologies for recycling secondary raw materials.

Ключові слова: екологічний податок, публічні бюджети, адміністрування, інвестиційне забезпечення, екологічні фонди, місцеве самоврядування.

Key words: environmental tax, public budgets, administration, investment support, environmental funds, local self-government.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Світова та вітчизняна практика господарювання доводять, що виробничий процес промислових підприємств супроводжується забрудненням навколишнього природного середовища. Інтенсивність негативного впливу на довкілля залежить від того, наскільки дієвим є вплив держави на забруднювачів через застосування фіскальних інструментів. Такі фіскальні інструменти повинні або змушувати природокористувачів обмежувати еколого-деструктивну діяльність через високі ставки оподаткування, або ж стимулювати впроваджувати сучасні технології, що на порядок зменшуватимуть викиди та скиди шкідливих речовин, а також розміщення відходів. В Україні екологічне оподаткування застосовується до суб'єктів господарювання, які продукують викиди, скиди забруднюючих речовин, а також розміщують промислові та побутові відходи. Внаслідок невисоких ставок екологічних податків порівняно з передовими країнами в структурі публічних бюджетів не вдається сформувати повноцінні фінансові фонди охорони навколишнього природного середовища. Більше того, декілька років назад екологічний податок спрямовувався у спеціальні фонди бюджетів відповідного таксономічного рівня, а надалі названий фіскальний платіж спрямовувався у загальні фонди публічних бюджетів, що ще більше поглибило колізію у фінансовому забезпеченні процесів охорони довкілля. Особливо деструктивно це вплинуло на процеси інвестиційного забезпечення процесів модернізації природоохоронної інфраструктури, що знайшло свій прояв у загальному підвищенні рівня спрацьованості основних засобів екологічної спрямованості як у державному, так і в комунальному і корпоративному секторах. Тому розроблення перспективних напрямів трансформації екологічного оподаткування в контексті нарощення обсягів інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної інфраструктури виступає магістральною проблемою удосконалення економічного механізму природокористування в умовах поглиблення децентралізаційних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Розгляду теоретико-методичних підходів до формування сучасної системи екологічного оподаткування присвячені праці вітчизняних вчених В. Булавинець,

Т. Галушкіної, Л. Захаркіної, Л. Кравцової, С. Ніколи, Н. П'ятки та інших [1; 2; 4—6], де висвітлюється інституціональна природа запровадження екологічних податків та необхідність імплементації передового іноземного досвіду, а також розглядається система екологічного оподаткування як інструмент "зелених" фінансів, державного впливу на економіку природокористування та інвестиційну діяльність.

В. Булавинець стверджує, що екологічні податки в сучасному світі стають важливим економічним інструментом екологічного регулювання, який розвинуті країни використовують для заохочення населення, підприємств та організацій до скорочення утворюваних ними обсягів забруднення, раціонального використання природних ресурсів та акумуляції коштів у вигляді податкових надходжень на фінансування програм з поліпшення стану довкілля [1]. Вагомість екологічних податків підвищується у міру активізації міжнародної співпраці в напрямі зменшення проявів глобального потепління, оскільки досягнення позитивних результатів у цій сфері діяльності вимагає обмеження масштабів окремих видів діяльності, які продукують значну кількість викидів та скидів шкідливих речовин. Тому на часі розроблення нового теоретичного підґрунтя для диверсифікації інструментів фінансового впливу на забруднювачів навколишнього природного середовища через розширення об'єктної бази адміністрування екологічних податків.

Одним з найдієвіших інструментів підтримки екологічної рівноваги, на думку Л. Захаркіної та В. Новікова, є екологічне оподаткування. Існуючі в Україні податкові механізми, які мають бути спрямовані, перш за все, на попередження забруднення довкілля не є достатньо ефективними [4, с. 129]. Недостатній рівень дієвості екологічних податків, які узаконені в Україні, пояснюється тим, що ставки цих податків не є достатньо диференційованими, виходячи зі ступеня шкідливості речовин, що містяться у скидах та викидах забруднюючих речовин, а також у побутових та промислових відходах. Більш активніше входження України у глобальну конструкцію регуляторного впливу на забруднювачів довкілля у середньостроковій перспективі призведе до кардинального переформатування вітчизняної системи екологічного оподаткування.

Вітчизняна система екологічного оподаткування здійснює прямий вплив на природокористувачів, які продукують викиди та скиди шкідливих речовин, а також здійснюють розміщення відходів. Водночас вона не закладає належних стимулів для масштабної екологізації

виробничо-господарської діяльності як у частині використання екологічно безпечних матеріалів, так і в частині переходу на ресурсозберігаючі та безвідходні технології. На переконання С. Ніколи та А. Гусєва, найбільш поширеним інструментом державного стимулювання екологізації виробництва є впровадження системи екологічного оподаткування [5, с. 108]. Тобто перегляд пріоритетів трансформації екологічного оподаткування має базуватися на припущенні про необхідність посилення його стимулюючої функції щодо мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Існують також авторські підходи, які побудовані на твердженні про необхідність механічного зростання ставок екологічних податків, що дасть можливість посилити фінансовий тиск на забруднювачів і водночас забезпечити зростання надходжень екологічних платежів до публічних бюджетних фондів різного таксономічного рівня. Н. П'ятка стверджує, що дієвість екологічних податків полягає у високих ставках [6, с. 175]. При цьому підвищення ставок екологічних податків має супроводжуватися зниженням рівня окремих видів прямих і непрямих податків та обов'язкових платежів соціальної спрямованості, щоб уникнути надмірного фіскального навантаження на діяльність суб'єктів господарювання.

Т. Галушкіна та Л. Кравцова переконані, що екологічне та ресурсне оподаткування окрім стимулювання природокористувачів до зменшення шкідливого впливу на довкілля (менше забруднюєш менше платиш податків) дає можливість створити джерело фінансування природоохоронної діяльності за рахунок коштів отриманих від екологічних податків [2, с. 64]. Тобто вчені розглядають ефективність використання екологічних податків не лише через призму посилення регуляторного впливу на забруднювачів, але і через призму їх акумуляції у відповідних публічних фінансових фондах, що сприятиме нарощенню обсягів інвестиційного забезпечення проєктів модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури. Результативність інвестиційного забезпечення модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури за рахунок видатків публічних бюджетів буде значно вищою за умови акумуляції екологічних податків у спеціальних фондах, основним призначенням котрих має стати фінансування проєктів екологічної спрямованості.

У нинішніх умовах поглиблення інституціональних трансформацій, зокрема децентралізації влади, першочергового значення набуває завдання посилення інвестиційної спрямованості системи екологічного оподаткування, щоб поступово усувати наявний дефіцит капітальних інвестицій у природоохоронній індустрії і тим самим наближати вітчизняну інституціональну природоохоронну архітектоніку до кращих іноземних практик екологічного регулювання.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування перспективних напрямів трансформації екологічного оподаткування в контексті інвестиційного забезпечення модернізації природоохоронної інфраструктури, виходячи з динаміки номінальних та реальних надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України у 2002—2021 роках.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Система екологічного оподаткування є важливою складовою економічного механізму природокористування, оскільки оперує фінансовим інструментом, яким є екологічний податок. В умовах української дійсності екологічний податок стягується за викиди та скиди шкідливих речовин, а також за розміщення відходів. Виходячи з фундаментальних засад податкового регулювання відтворювальних пропорцій, екологічний податок має виконувати регулюючу, стимулюючу та фінансову функції. Критичне опрацювання наявних теоретико-методичних підходів щодо формування сучасних систем екологічного регулювання природокористування показує, що основним призначенням системи екологічного оподаткування є стимулювання раціонального природокористування. В Україні основним елементом цієї системи є екологічний податок; природоохоронні функції також опосередковано виконують рентна плата та деякі види акцизного податку. Екологічний податок виконує певні функції, зокрема регулюючу (природоохоронну) та фінансову. В Україні ці функції виконуються недостатньо через відсутність суттєвої позитивної динаміки еколого-економічних показників [5, с. 110].

У зв'язку з другорядністю екологічних регуляторів у загальній архітектоніці фінансового регулювання економічних відносин, що супроводжується встановленням порівняно невисоких ставок екологічного податку, не вдається повноцінно реалізовувати як стимулюючу, так і фінансову функції. Стимулююча до мінімізації негативного впливу на довкілля функція не виконується повною мірою через символічний характер величини екологічних платежів, оскільки виробнику вигідніше сплатити невелику суму коштів, аніж фінансувати капіталомісткі проєкти модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури. Також не виконується у класичному розумінні і фінансова функція, оскільки суми екологічного податку, які надходять до Зведеного бюджету України, є недостатніми для того, щоб сформувати надійне публічне джерело фінансування капітальних інвестицій у модернізацію та реконструкцію об'єктів природоохоронної інфраструктури.

Тобто вітчизняна система екологічного регулювання є надмірно уніфікованою та спрощеною, що не дозволяє охопити значну частину забруднень довкілля. Це, з однієї сторони, позбавляє публічні бюджети додаткових надходжень, а з іншої — не забезпечує фінансового контролю за окремими шкідливими впливами на навколишнє природне середовище. В зарубіжних країнах система екологічного оподаткування є більш розвиненою. Так, сукупність податків і зборів екологічного характеру в розвинених країнах світу складається з таких груп: екологічні податки і збори фінансового характеру (спрямовані головним чином на максимізацію бюджетних доходів); екологічні податки і збори компенсаційного характеру (спрямовані безпосередньо на покриття збитків внаслідок завданої екологічної шкоди суб'єктам господарювання); екологічні податки і збори стимулюючого характеру (спрямовані передусім на стимулювання екологізації виробництва) [5, с. 110]. Саме за умови, коли в Україні будуть інституціоналізовані екологічні податки, які даватимуть змогу компенсувати суб'єктам господа-

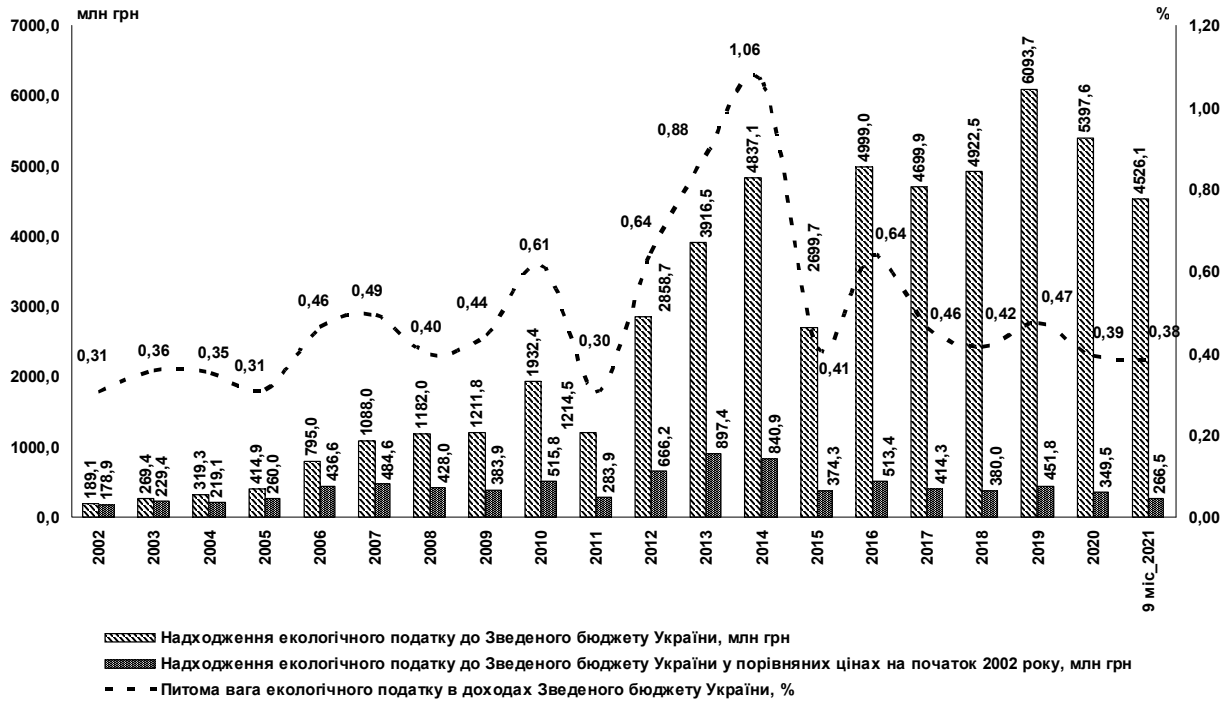

Рис. 1. Надходження екологічного податку до Зведеного бюджету України

Джерело: розраховано за даними Державної казначейської служби України.

рювання втрати, пов'язані з відтворенням ресурсів довкілля, а також стимулюватимуть прискорене оновлення основних природоохоронних засобів, буде досягнуто позитивних результатів у трансформації всієї системи екологічного регулювання, що у підсумку забезпечить принципову іншу ніж зараз концентрацію "зелених" коштів у спеціальних фондах публічних бюджетів.

Тривалий період ставки екологічного податку в Україні носили символічний характер і не закладали необхідних стимулів щодо прискореного оновлення природоохоронної інфраструктури та зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище. Також занижені ставки екологічного податку за викиди, скиди шкідливих та небезпечних речовин, а також за розміщення відходів не давали можливості формувати у достатніх обсягах фінансові фонди відтворення навколишнього природного середовища. Більше того, перенаправлення екологічного податку із спеціальних фондів у загальні фонди бюджетів різного таксономічного рівня призвело до зниження результативності публічного фінансування природоохоронних заходів. Ситуація вимагала змін і у зв'язку з тим, що поглиблення процесів децентралізації призвело до перенесення комплексу природоохоронних завдань на рівень об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що потребує формування екологічних фондів на регіональному та місцевому рівнях. ОТГ, отримавши значний територіальний ресурс у вигляді земель сільськогосподарського призначення державної власності поза межами населених пунктів [8], здатні за умов нарощення фінансування природоохоронних заходів модернізувати індустрію поводження з відходами, зокрема через застосування аутсорсингових та реінжинірингових технологій.

У зв'язку з надмірною уніфікованістю екологічного оподаткування в динаміці надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України у 2002—2021 ро-

ках не спостерігається прискорених темпів зростання, що не дало можливості забезпечити в останні роки реального збільшення надходжень названого фіскального інструменту до публічних фінансових фондів. Зокрема, у 2002 році номінальні надходження екологічного податку до Зведеного бюджету України становили 189,1 млн грн, у 2008 році — 1182,0 млн грн, у 2013 році — 3916,5 млн грн, у 2018 році — 4922,5 млн грн, у 2020 році — 5397,6 млн грн (рис. 1).

Так у динаміці номінальних надходжень екологічного податку до усіх публічних бюджетів в період 2002—2021 років чітко викристалізувався висхідний тренд, однак темпи зростання не дали змоги у 2015—2021 роках перевищити величину екологічного податку у порівнянних цінах на початок 2002 року, яка мала місце у 2012—2014 роках. Найвищий рівень реальних (у порівнянних цінах на початок 2002 року) надходжень екологічного податку до Зведеного бюджету України у 2012—2014 роках забезпечив також і найвищу частку даного фіскального інструменту у загальних доходах всіх публічних бюджетів саме в ці роки.

У цей період частка екологічного податку в доходах Зведеного бюджету України становила 0,64—1,06%. Для порівняння: у 2002—2008 роках даний показник коливався в інтервалі 0,31—0,49%, у 2015—2021 роках — 0,38—0,64%. За такої динаміки надходжень екологічного податку до публічних бюджетів України сформувати надійне джерело інвестиційного забезпечення проєктів модернізації природоохоронної інфраструктури надто проблематично.

Позитивно вирішити проблему залучення інвестицій у модернізацію основних природоохоронних засобів у короткостроковій перспективі можна за рахунок стимулювання приватних підприємницьких структур фінансувати проєкти екологізації та ресурсозбереження, а також за рахунок коштів іноземних інвесторів (підприєм-

ницьких структур-нерезидентів, міжнародних екологічних фондів, урядів іноземних держав). Водночас акумуляція екологічного податку у спеціальних фондах публічних бюджетів має бути спрямована на фінансування пріоритетних напрямів природоохоронної діяльності, зокрема в частині реалізації проєктів, які дадуть можливість виконати вимоги Нової кліматичної угоди та Глобальних цілей сталого розвитку, затверджених ООН. Також ці кошти можна використати як частку державного партнера при реалізації угод публічно-приватного партнерства, які стосуються модернізації інфраструктури природно-заповідного фонду, розбудови комунальної індустрії поводження з відходами, запровадження систем ґрунтозахисного землеробства з метою реалізації пілотних проєктів мінімізації проявів глобального потепління. Важливим при цьому має стати застосування державою стимулів за рахунок акумульованого екологічного податку для дорадницьких служб, щоб вони доносили інформацію до суб'єктів природокористування щодо перспектив реалізації проєктів з мінімізації глобального потепління.

Таким чином, використовуючи обмежені фінансові ресурси публічних бюджетів, які формуються за рахунок екологічного податку, можна на порядок підвищити інвестиційну привабливість проєктів модернізації та реконструкції природоохоронної інфраструктури. Підвищення рівня інвестиційної привабливості стане можливим за умови, коли держава та територіальні громади продемонструють свою здатність реалізовувати проєкти модернізації основних природоохоронних засобів та екологізації виробничо-господарської діяльності, а також утилізації промислових і побутових відходів.

Першим кроком у напрямі трансформації екологічного оподаткування має стати перегляд ставок екологічних податків, щоб даний фіскальний інструмент почав повною мірою виконувати стимулюючу та фіскальну функцію. Це й стало причиною того, що було прийнято рішення про підвищення ставок екологічного податку шляхом схвалення Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень" [3]. Виходячи з того, що цей законодавчий акт вступив у силу в Україні від початку 2022 року зросли деякі ставки екологічного податку. Зокрема, ставка податку за викиди забруднювальних речовин у водні об'єкти збільшилася на 30%, за викиди в атмосферне повітря — на 5%, розміщення відходів — на 10%. Крім того, втричі зросла ставка за викиди двоокису вуглецю [7].

Основними шляхами вдосконалення поточної системи екологічного оподаткування в Україні є: впровадження прогресивної шкали оподаткування екологічним податком; надання податкових пільг суб'єктам господарювання, які використовують ресурсозберігаючі технології; впровадження податку на продукцію, що містить екологічно шкідливі речовини [5, с. 110]. Для створення надійного джерела фінансування природоохоронної діяльності та стимулювання впровадження у виробництво ресурсозберігаючих та екологічно чистих технологій, необхідно удосконалити діючу систему екологічного оподаткування шляхом запровадження: пільгового оподаткування для підприємств, які зменшують об-

сяги викидів, скидів та розміщення відходів; переорієнтації екологічного регулювання з контролю за рівнем забруднення довкілля на оподаткування енергоносіїв; оподаткування екологонебезпечної продукції; оподаткування шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів на навколишнє природне середовище та людину; поступового наближення ставок екологічних податків в Україні до європейських; зміни структури екологічних податків у країні на користь енергетичних і транспортних екологічних податків; закріплення у Бюджетному кодексі України вимоги цільового використання надходжень екологічних податків [1].

Водночас механічне збільшення ставок екологічного податку за викиди та скиди шкідливих речовин, а також за розміщення відходів не забезпечить швидкої переорієнтації суб'єктів виробничо-господарської діяльності в напрямі екологізації ланцюгів доданої вартості, оскільки зростання ставок — це лише одна складова комплексу заходів, який має бути інституціоналізований в частині адміністрування податків за забруднення навколишнього природного середовища. Необхідною є ідентифікація реальної бази стягнення екологічного податку, виходячи з реальної економічної ситуації, зокрема наявності викидів та скидів шкідливих речовин на підприємствах хімічної, нафтохімічної та гірничо-металургійної промисловості, а також ідентифікація наявних звалищ промислових та побутових відходів. Наявність промислових та побутових відходів необхідно розглядати не лише з точки зору бази адміністрування екологічного податку, але і з точки зору ресурсної бази виробництва біологічного палива, зокрема біогазу.

Необхідно переглянути принципи міжбюджетного перерозподілу екологічного податку в сторону збільшення частки даного фіскального інструменту, яка буде акумулюватися у спеціальних фондах бюджетів місцевого самоврядування, що дасть можливість максимальною мірою наблизити цільову спрямованість використання екологічного податку до вирішення конкретних проблем охорони довкілля на територіях, підпорядкованих відповідним територіальним громадам.

Україна приєдналася до численних міжнародних природоохоронних конвенцій, які передбачають корекцію національної економічної та екологічної політики в сторону обмеження еколого-деструктивного впливу на довкілля, відмови від використання у господарському обороті небезпечних та шкідливих матеріалів, застосування різноманітних технологій, які сприяють зменшенню викидів в атмосферне повітря парникових газів. Значною мірою отримання позитивного ефекту в цьому напрямі можна досягти через застосування фіскальних регуляторів, передусім екологічного податку за викиди та скиди шкідливих речовин і розміщення відходів, а також штрафних санкцій за порушення природоохоронного законодавства.

Вибір пріоритетів трансформації екологічного оподаткування має базуватися на розумінні того, що Нова кліматична угода, яка була укладена у м. Глазго (Великобританія) у кінці 2021 року, ставить нові вимоги до країн світу щодо трансформації системи регуляторного впливу на забруднювачів довкілля, які вирішальною мірою впливають на процеси глобального потепління. Загальновизнаними є також пропоновані заходи щодо мінімізації впливу окремих ланок національних госпо-

дарств на навколишнє природне середовище, які потребують відповідного фінансового забезпечення та фіскального стимулювання, щоб суб'єкти підприємницької діяльності почали їх застосовувати.

Тому удосконалення системи нарахування та адміністрування екологічного податку в контексті виконання вимог Нової кліматичної угоди дасть змогу підвищити інвестиційну привабливість природоохоронних проєктів, що сприятиме нарощенню фінансових потоків у сферу охорони навколишнього природного середовища, зокрема в індустрію зниження проявів глобального потепління, індустрію поводження з відходами, а також в індустрію їх утилізації і виробництва твердого та газоподібного біологічного палива.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Система адміністрування екологічного податку відіграє вирішальну роль у регулюванні процесів здійснення викидів та скидів шкідливих речовин, а також розміщення відходів, що визначають темпи та масштаби забруднення навколишнього природного середовища і відповідно формують територіальний базис розвитку природно-ресурсного підприємництва, зокрема розвитку зеленого туризму та інших видів рекреаційної діяльності.

Трансформація екологічного оподаткування має також бути зорієнтована на прискорення процесів застосування низьковуглецевих технологій в Україні, щоб зрушити з місця процеси реальної співпраці зі світовою спільнотою в рамках виконання вимог міжнародних природоохоронних конвенцій і забезпечити формування критичного набору інститутів для сприяння процесам суттєвого зниження викидів парникових газів. Виправлення такої ситуації потребує формування принципово нової інституціональної архітектури регуляторного впливу на забруднювачів довкілля як через застосування прямих, так і непрямих інструментів фіскального впливу, в першу чергу застосування екологічного податку.

Формування такої архітектури має розпочинатися з перегляду принципових моментів адміністрування екологічного податку за викиди і скиди шкідливих речовин, а також за розміщення відходів. Перший крок у цьому напрямі вже зроблено через зростання ставок екологічного податку у зв'язку зі схваленням законопроекту щодо забезпеченості збалансованості бюджетних надходжень. Це дасть змогу збільшити величину публічних фондів, що позитивним чином відобразиться на динаміці фінансування капітальних природоохоронних інвестицій.

Література:

1. Булавінець В.М. Екологічне оподаткування як інструмент "зелених" фінансів. Ефективна економіка. 2020. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2020/118.pdf
2. Галушкіна Т.П., Кравцова Л.А. Формування інституту екологічних податків в Україні. Економічні інновації. 2011. Вип. 44. С. 57—65.
3. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень" №1914-IX від 30.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text>

4. Захаркіна Л.С., Новіков В.М. Екологічне оподаткування в Україні: перспективи удосконалення на основі зарубіжного досвіду. Вісник СумДУ. Серія "Економіка". 2020. № 4. С. 121—130.

5. Нікола С.О., Гусєв А.О. Екологічне оподаткування як інструмент державного впливу на економіку природокористування. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. № 4 (115). С. 108—111.

6. П'ятка Н.С. Світова практика екологічного оподаткування як засіб стимулювання інвестиційної діяльності. Вісник НУВГП. Серія "Економічні науки". 2018. Вип. 4 (84). С. 166—177.

7. Скільки надходить коштів від сплати екологічних податків. Слово і діло. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/01/19/infografika/finansy/skilky-nadxodyt-koshtiv-splaty-ekolohichnyx-podatkov>.

8. Krasnova Y., Golovko L., Hunko L., Medynska N., Sandeep K. An assessment of the legal framework governing land ownership is evolving in Ukraine. Materials: today: proceedings. 2022. Vol. 49. Part 8. Pp. 3619—3623. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214785321055978#>

References:

1. Bulavynets, V. (2020), "Environmental taxation as a tool of "green" finance", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8462> (Accessed 25 Jan 2022).
2. Halushkina, T.P. and Kravtsova, L.A. (2011), "Formation of the institute of ecological taxes in Ukraine", *Ekonomichni innovatsii*, vol. 44, pp. 57—65.
3. Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine "On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine to ensure the balance of budget revenues", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1914-20#Text> Accessed 25 Jan 2022).
4. Zakharkina, L.S. and Novikov, V.M. (2020), "Environmental taxation in Ukraine: prospects for improvement based on foreign experience", *Visnyk SumDU. Serii "Ekonomika"*, vol. 4, pp. 121—130.
5. Nikola, S.O. and Husiev, A.O. (2020), "Environmental taxation as an instrument of state influence on the economy of nature", *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, vol. 4 (115), pp. 108—111.
6. Piatka, N.S. (2018), "World practice of environmental taxation as a means of stimulating investment activity", *Visnyk NUVHP. Serii "Ekonomichni nauky"*, vol. 4 (84), pp. 166—177.
7. Slovo i dilo (2022), "How much money comes from the payment of environmental taxes", available at: <https://www.slovoidilo.ua/2022/01/19/infografika/finansy/skilky-nadxodyt-koshtiv-splaty-ekolohichnyx-podatkov> Accessed 25 Jan 2022).
8. Krasnova, Y. Golovko, L. Hunko, L. Medynska, N. and Sandeep, K. (2022), "An assessment of the legal framework governing land ownership is evolving in Ukraine", *Materialstoday: proceedings*, vol. 49, no. 8, pp. 3619—3623, available at: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214785321055978#> (Accessed 25 Jan 2022).

Стаття надійшла до редакції 06.02.2022 р.